A November 7 – barlang
(kataszteri szám: 4440/8)

Mélység: 30 m
Felmért hossz: 89 m
Becsült hossz: 105 m

1. Elhelyezkedése és megközelítése

A barlang Veszprém megyében, Balatonederics község határában, a Keszthelyi-hegység fennsíkján található, a Sárkány-erdőnek nevezett területen. Bejárata kb.400 m tszf. magasságban nyílik, a Sipos-torok nevű völgy felső részén levő, már beerdősülő irtás és a zöld turistajelzéstől nyugatra eső újabb irtás között meghagyott cseresben.

A lejárat egy kb. 15 m átmérőjű, 3,5- 4 m mély meredekfalú töbör alján nyílik. Környéke nagyjából sík terület, melyen több hasonló beszakadás is található, pl. a Nagy-töbör, Medvehagymás-bg., Iker-töbör stb. Ezek közül legközelebb a Nagy-töbör van, ÉK-i irányban mintegy 50 m-re.

A barlang autóval a Balatongyörök és Vállus közti erdészeti útról közelíthető meg. Büdöskút- pusztától délre a piros turistajelzésű földútra térünk, ezen feljutunk a fennsíkot Ny-K-i irányban átszelő nyiladékra. (Nagyobb esők után nehezen járható.) Elhaladva a vékonycseri putri omladékai mellett elérjük a hegység keleti letörését, itt a zöld jelzésre fordulunk dél felé. Az irtás túlsó végén, elhagyva a jelzést az erdő szélén haladó úton megyünk az irtás közepéig, ahol egy vadcsapás vezet be balra az erdő egy aránylag bozótmentes sávján keresztül. Az erdő szélétől nem messze megpillantjuk előbb a Nagy-töbröt, majd egy dagonyát és mögötte a November 7-barlang töbrét is.

2. Kutatástörténet

A területen levő felszakadások már régebb óta ismertek a barlangászok előtt. Említik őket az Alba Regia Bkcs. 1979-es jelentésében is. Ekkor víznyelőkként írták le őket. (Beszámoló az MKBT 1979. évi tevékenységéről, Gyebnár János- Kárpát József által írt rész a balatonedericsi kutatásokról).

A barlang feltárását 1992 novemberében kezdte meg a Tapolcai Plecotus Barlangkutató Csoport Varga Miklós irányításával. A barlang neve is ebből az időszakból származik, ugyanis a feltárás kezdetekor egy vidám vadásztársasággal találkoztak a töbör közelében, mely feltevésük szerint az orosz forradalom évfordulóját ünnepelte.

Az első üreget 1993 aug. 6-n sikerült elérni, mintegy 3 m mélyen. (Ekkor Sinkó Zoltán, Tál László csoportvezető, Varga Miklós és Zentai Zoltán tartózkodott a helyszínen.) A kutatóakna végig földes anyagban haladt lefelé, melybe néhány kisebb-nagyobb kődarab volt beágyazva. A bejárat az akna aljának szélén nyílt meg, itt és a végponton is erős huzatot lehetett érezni. A barlang hosszát ekkor 20 m-re, mélységét 12 m-re becsülték. (A későbbi mérésnél ez 23, illetve 10 m-nek bizonyult.)

A végpont hozzáférhetetlensége miatt a bontást a néhány méterrel előbbre levő letörés alatt, homokos-köves kitöltésben kezdték meg, azonban depózási gondok miatt a munka hamarosan abbamaradt.

1996 augusztusában a barlang szűkületeit vésőgéppel kitágították, azonban a végponton a vésés is sikertelen maradt.

1997 őszén sikerült megfigyelni, hogy a végpont előtti járat talpát alkotó kőtömbök alatt homokos-agyagos üledék helyezkedik el. Ebben Szilaj Rezső vezetésével egy alagutat ásott ki

néhány zalahalápi diák, melyen keresztül a végponton levő szűk, függőleges lyuk alja mélyíthető és tágítható lett. Igy 1999-ben elkezdődhetett a lyukból vízszintesen továbbvezető járatból a nagyobb kőtömbök közti törmelék kitakarítása. Közben 1999 ápr. 4-én elkészült a barlang felmérése is.

Az omladékon május 8-án sikerült átjutni először. (Nagy Eszter, Szilaj Rezső, Tinn József). A megnyíló résen Nagy Eszter fért át elsőként, aki egy 1-1,5 m magas és hasonló hosszúságú üregbe jutott be, melynek túlsó végén egy szűk hasadékon át nagyobb terembe lehetett belátni. Visszakúszáskor a szűkületben kisebb omlás következett be, melyet idő hiányában nem bontottak ki újra.

Május 24-én a Styx csoport tagjai, John Szilárd és Bán Balázs a barlangban rövid túrát tettek. Elmondásuk szerint a végponti szűkületet kitisztítva találták, a mögötte levő hasadékon pedig néhány kő kiemelésével sikerült lejutniuk. (Ennek problémáira utal a Balázs- fogó elnevezés.) Ezután lényegében az egész ma ismert üregrendszert sikerült bejárniuk.

1999 nyarán a szűkületek omladékai betonozással és purhabbal lettek biztosítva, illetve a barlang legmélyebb pontján fekvő huzatos végpont bontása is elkezdődött.

3. A barlang bejárása

A bejárati, mintegy 3 m mély akna faácsolattal van biztosítva. Innen egy letörésben végződő meredek lejtőn csúszhatunk le a barlangba. Tovább balra egy kőtömb alatt átbújva kisebb oldalfülkébe jutunk, jobbra pedig a következő letöréshez. Ez utóbbi alatti fülkéből nyílik a régi végpont bontását lehetővé tevő alagút.Az alagút felett, kőtömbök alkotta lépcsőkön jutunk el a barlang 1999 előtti végéhez. (A térképen a 8\I. pont.) Itt némi nehézségek árán megfordulhatunk az alagút kijáratának segítségével, vagy lábbal előre is átcsúszhatunk a most következő szűk kuszodán.

A következő kis üregben újra megfordulhatunk és ferdén lefelé becsúszhatunk a barlang legnehezebb szűkületét jelentő Balázs-fogó hasadékába. (Akiknek az előző szűkület is problémát jelentett, jobb, ha visszafordulnak, feljönni még nehezebb.)

A Balázs- fogó túlsó végén a Hálaadás termébe jutunk. A terem alját borító kőtörmelékben több lyuk is nyílik lefelé, a déli oldalon levőnél a legegyszerűbb és legbiztonságosabb a továbbjutás. A lyuk túlsó végén ne essünk le az alatta levő aknába. Az itt levő álfenék mindkét végén leereszkedhetünk a Travis- folyosóba. Az üreg túlsó végénél átmászhatunk a kitáguló hasadék szemközti végén levő lejtős,törmelékes kőlapra is, onnan pedig egy szűk hasadékon át az Omladék- terembe juthatunk. Ez egy viszonylag tágas, kb. 10 m hosszú hasadék, D-i oldalán és a végén omladéktömbökkel. (A hasadék egyik fala egy nem túl megnyugtatóan alátámasztott kőtömb, utána pedig egy omladékfalon kell lemászni. Életveszélyessé nyilvánítva, a térképen sem szerepel. A jövőben a 22\I. pontnál levő szűkület tágításával biztonságosabbá tehető a bejutás.

A Travis-folyosón a másik irányba halad va átmászunk egy kisebb,majd egy nagyobb akna felett, majd néhány kőtömbön felkapaszkodva a 10-es akna távolabbról nem látható bejáratához érünk. Ezen lemászva érkezünk a barlang legmélyebb pontjára. (5 m-nél párkány.)

A hasadék mélyebb végén látható a barlang szűk, huzatos végpontja, a másik irányban pedig egy meredek, eléggé összeállt törmeléklejtővel végződik a járat.

A bejáráshoz barlangjáró alapfelszerelés elegendő, de helyenként (lemászás a Travis-folyosóba, 10-es akna) nem árt a kötélbiztosítás, főként a kevevésbé gyakorlottaknak.

4. A barlang keletkezése

A barlang felső-triász dolomitban alakult ki, melyet kis, max. 1-2m-es vastagságban löszös üledék fed. Az üledék alól a kőzet csak a fennsíkperem közelében bukkan ki, a beszakadások oldalában sem látható.

A barlang keletkezése a Keszthelyi-hegység kiemelkedésekor bekövetkező tektonikus mozgásokra vezethető vissza. Alaprajzán világosan látható,hogy egy nagyjából ÉK- DNY-i irányú (40°- 220°-os)hasadék alkotja, melyhez kereszttörések kapcsolódnak. Ez az irány megfelel a Dunántúli középhegység egyik fő törésirányának. A hasadék DNY felé kitágul, ezt az erősebb kereszttörések okozzák.

A hasadékok nyitottsága valószínűleg azzal magyarázható, hogy a területet erős húzóerők érték (érik) a
hegységképző mozgások során, így a törések szétnyíltak.

A törésrendszer kialakulásakor a repedések közé kerülő, amúgy is omlékony dolomit nagyméretű tömbökre vált szét, különösen a barlang felső zónájában és a tágasabb részeken. Itt gyakran még az oldalfalak is blokkokra szakadoztak.

A bekövetkező omlások a barlangban álfenekeket hoztak létre. Az omladékhalmok az eredetileg egységes hasadékot horizontálisan három részre osztották. (Omladék-terem, Travis-folyosó, 10-es- akna) Máshol az egymásra boruló kőtömbök között járható méretű üreg maradt.

A bejárat töbre alatt olyan mérvű volt a járat beomlása, hogy álfenék nem alakult ki, vagy ez is összedőlt. Így nagy mennyiségű felszíni anyag folyhatott be a barlang ba, utánrogyásos töbröt .alakítva ki. Fenti folyamat oka minden bizonnyal egy erős kereszttörés lehetett, ennek meglétére utal a bejárat alatti oldalfülke keletkezése is. A befolyt anyag még a barlang végpontján is megfigyelhető.

A barlang arculatának kialakulásában a becsorgó, beszivárgó víz korróziós hatása is szerepet játszott, azonban az üreg méreteit ez nem befolyásolta jelentősen.

5. Morfológia

A barlangot egyetlen, nagyjából ÉK- DNY-i irányú hasadék alkotja. Azonban a legtöbb helyen ezt nem egyetlen hasadék hozta létre, hanem legalább két, egymással párhuzamos repedés között fekvő kőzetanyag blokkosodása, majd beomlása. A blokkosodásban a kereszttöréseknek is nagy szerepe volt,ezeknél a járat kiszélesedik, mint pl. az Omladék-terem előtt.

Ahol mindössze egy repedés figyelhető meg, ott a barlang nem, vagy csak nehezen járható (pl. 10-es akna alsó része).

A járat tetejét és alját a legtöbb helyen beszorult kőtömbökből álló álfenék alkotja, két helyen viszont nagyjából sík kőzetlap figyelhető meg a mennyezeten (10-es akna felett, Hálaadás terme alatt). Ezek valószínűleg fel nem darabolódott és ki nem billent darabjai a törészónában fekvő hajdani szálkőzetnek. (Elválási felületek.) Az omlást előkészítő repedések már ezeken is láthatók.

A bejárat és a Balázs- fogó közti szakaszon szálkő egyáltalán nem figyelhető meg,csak omladék.

A repedés falain a nagymértékű töredezettség miatt kőzetrétegzést nem sikerült megállapítani, az esetleges tektonikus elmozdulások kimutatásához sem találtam támpontot. (Egyes szétvésett kőtömbökön megfigyelhető volt néhány cm vastag rétegzés, de szálkőfalon nem.)

A fenti, éles, szögletes formaelemek mellett jelentős a korróziós formák száma is, de méreteik nem jelentősek. (Max. 10-20 cm) Főleg a kevésbé omlásos szűkebb hasadékok

falain láthatók. Egyes nagyobb,félgömbszerű formák képződésében az anyagkipergésnek is jelentős szerepe lehetett.

Gyakori formák a falba bemélyedő, kitágított repedések. A kőzetfelszínt sósavazva a pezsgés főleg a repedésekhez kapcsolódott, így valószínűleg kalcit található bennük.

A kevésbé repedezett falfelületeken kanneluraszerű, néhány mm mély oldási csatornák láthatók, a 10-es akna bejáratánál, ferde kőlapon pedig kb. 1 cm-es kerekded bemélyedések.(Kezdetleges ujjbegykarrok?)

A 20\I. pont mellett néhány csepperóziós mélyedés is látható az üledékben.

Érdekesek azok a kristály-kipreparálódások is melyek a barlang legmélyebb részén tanulmányozhatók a legjobban.

Itt egy tejszínű, homogénnek tűnő (mikrokristályos?) anyagot körben 1-2 mm-es „árok" választ el a kőzetfelület többi részétől. Alaposabban megvizsgálva a jelenséget, kiderült, hogy az említett anyagot kalcitkristályokból álló bevonat veszi körül. Maga a központi rész viszont jelentős részben dolomitból állhat, mert alig pezsgett sósav hatására.

6. Kitöltés

A. A barlangban keletkezett:

A barlang kitöltése főleg omladékból áll, mely álfenekeket, törmelékhalmokat alkot.

Cseppkövesedés csak a bejárati szakaszon figyelhető meg, a felszínhez közel. Ez nagyrészt az omladékot bevonó cseppkőkérgeket jelent, illetve 1-2 cm nagyságú sztalaktitokat. Anyaguk valószínűleg a kőzetrésekben levő kalcitból, esetleg a felszíni löszből származik.

Különösen érdekes az a két párkányszerűen benyúló, aljzatát vesztet cseppkőkéreg, melyek a 7-es pont előtti letörés felett, befelé jobbra látható. Aljukra homok és kőzetdarabkák tapadtak, melyek jelzik, hogy a kitöltés valaha 1 m-rel magasabb volt. Az aljzat süllyedését valószínűleg a töbör alatti beszakadás feltöltődése idézte elő. Ebbe nemcsak a felszínről, de a környező üregekből is folyhatott be anyag.

B. Felszíni eredetű kitöltés:

A barlangban több helyen megfigyelhető löszös- homokos jellegű kitöltés. Legvastagabb a10-es akna ÉK-i végén levő rézsűn, ahol kőtörmelékkel keverve fordul elő. Ez a bejárat alatti omladék alja lehet. A barlang végpontjánt a kutatógödör tanúsága szerint 1 m vastagságban elég élesen elváló, csaknem kőzetmentes, vékonyan rétegzett homok fedi. Ez minden bizonnyal az előbb említett rézsűből származik, onnan moshatta ki a töbrön át bejutó víz.

Kisebb mennyiségben a barlang falain is rakódott le agyagszerű bevonat, mely gyakran mikrotetarátához hasonló formát ölt.

Érdekes lelet az a két nagyobb (5- 10 cm) kvarckavics, melyeket az Omladék- teremben találtunk. Mivel a fennsík a pannonban már kiemelt helyzetű terület volt, ezek csak korábban kerülhettek ide, valószínűleg a miocén korábbi időszakában. A felszínről ezek már lepusztultak, esetleg a lösz alatt lappanghatnak.

7. Klíma

A barlangban eddig klimatológiai vizsgálatok nem folytak, így csak néhány adalék jellegű adat áll rendelkezésre.

2000. IX. 16-án a Hálaadás termében 9,4 C-t mértünk.

A barlang felső részének szűkületeiben és a végponton állandóan érzékelhető a huzat. A bejárati aknában télen sem marad meg a hő.

8. Élővilág

A barlangban eddig valódi barlanglakó élőlényekkel nem találkoztunk.

A barlangkedvelők közül 1999/2000 telén 2 db kis patkósorrú denevért / Rhinolophus hipposideros/ figyeltük meg. Valószínűleg önként keresik fel a barlangot a bejárat közelében telelő szúnyogfélék is.

Jóval gyakoribbak a bejárati aknán bepotyogó különféle erdei állatok. Legfeltűnőbbek az erdei békák /Rana dalmatina/ és a tavaszi ganajtúrók /Geotrupes vernalis/. Mivel a barlangba elég sok szerves anyag jut be /falevelek, fadarabok/, egyes élőlények hosszabb ideig is életképesek maradhatnak.

9. Védelem

A barlangot jelenleg leginkább a barlangászok veszélyeztetik. Mivel azonban képződményekben elég szegény és élővilága sem tűnik jelentősnek, túl nagy pusztítást ők sem tudnak végezni. Állandó közlekedési útvonalak kialakításával még az agyagbevonatok nagy része is megőrizhető.

10. Továbbjutási lehetőségek

A barlang huzatos mélyponti szűkületéből a homokot és a mögötte levő kőtörmeléket kitermelve újabb aknák feltárása várható. A barlang Omladék-termi végpontja is könnyen bontható, de itt huzat nem érezhető és az omladék beomlása is fenyeget. A kereszttörések, úgy tűnik, nem tágulnak ki, hiányoznak az ehhez szükséges párhuzamos törések is.
ÉK felé a November 7-barlang esetleg összeköthető a Nagy-töbör / Somos -barlang/ ugyanerre a tektonikus zónára illeszkedő hasadékával.

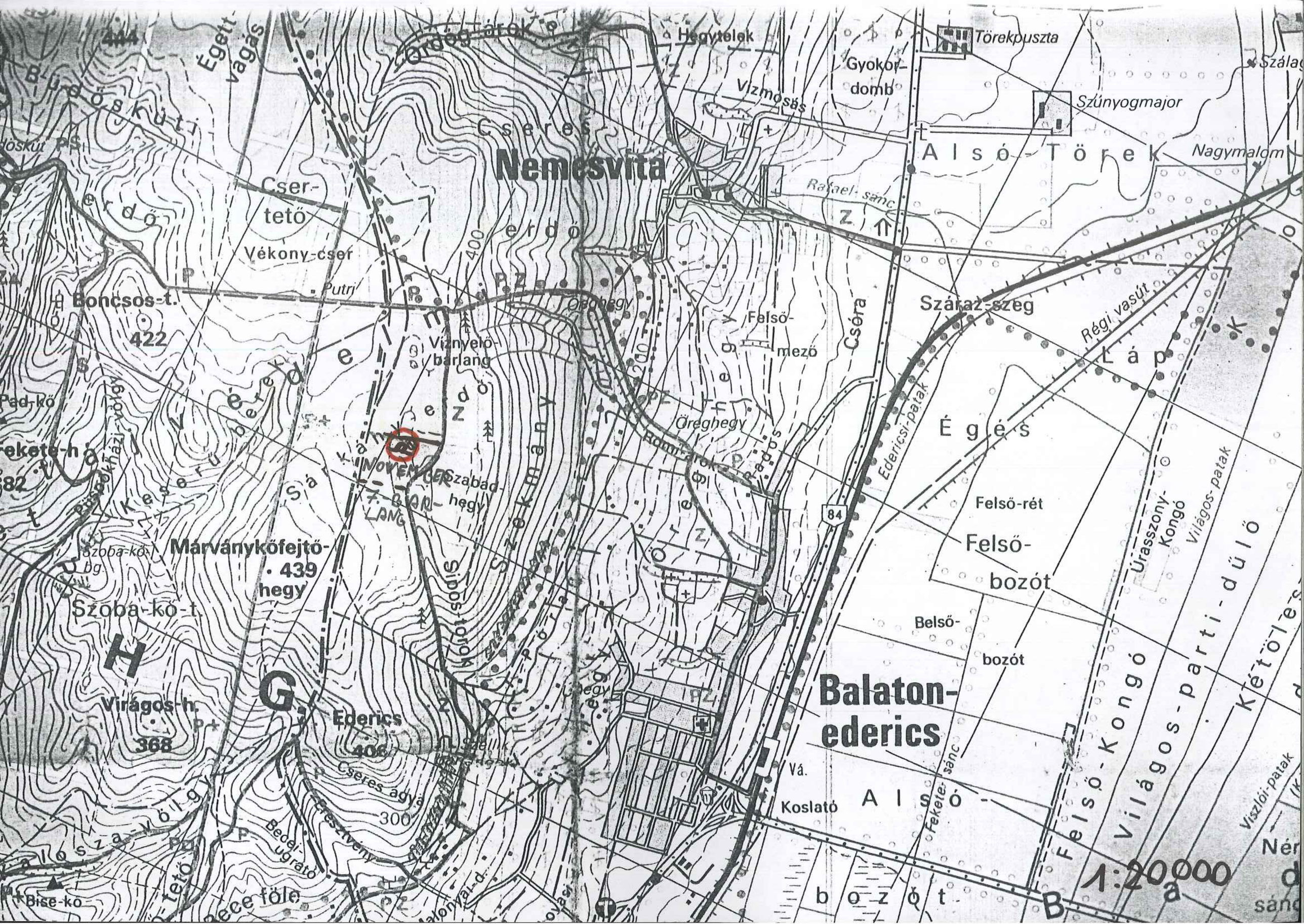
Égett-vágás
Budoskúti
Hőskút PS
Cser-tető
Vékony-cser
Putri
Boncsos-t.
422
Ped-kő
Kekete-h.
382
Szoba-kő
Márványkőfejtő-hegy
439
Szoba-kő-t.
Virágos-h.
368
Ederics
406
Cseres ágya
300
Bedej-ugró
Bise-kő
Cseres
Nemesvita
Vízmosás
Hegytelek
Gyokor-domb
Törekpuszta
Szúnyogmajor
Alsó-Törek
Nagymalom
Rafael-sánc
Vízmelő-barlang
Öreghegy
Felső-mező
Csóra
Száraz-szeg
Régi vasút
Láp
Égés
Edericsi-patak
Felső-rét
Felső-bozót
Belső-bozót
Balaton-ederics
Vá.
Koslató
Alsó-bozót
Fekete-sánc
Felső-Kongó
Úrasszony-Kongó
Világos-parti-dűlő
Viszlói-patak
84
1:20000

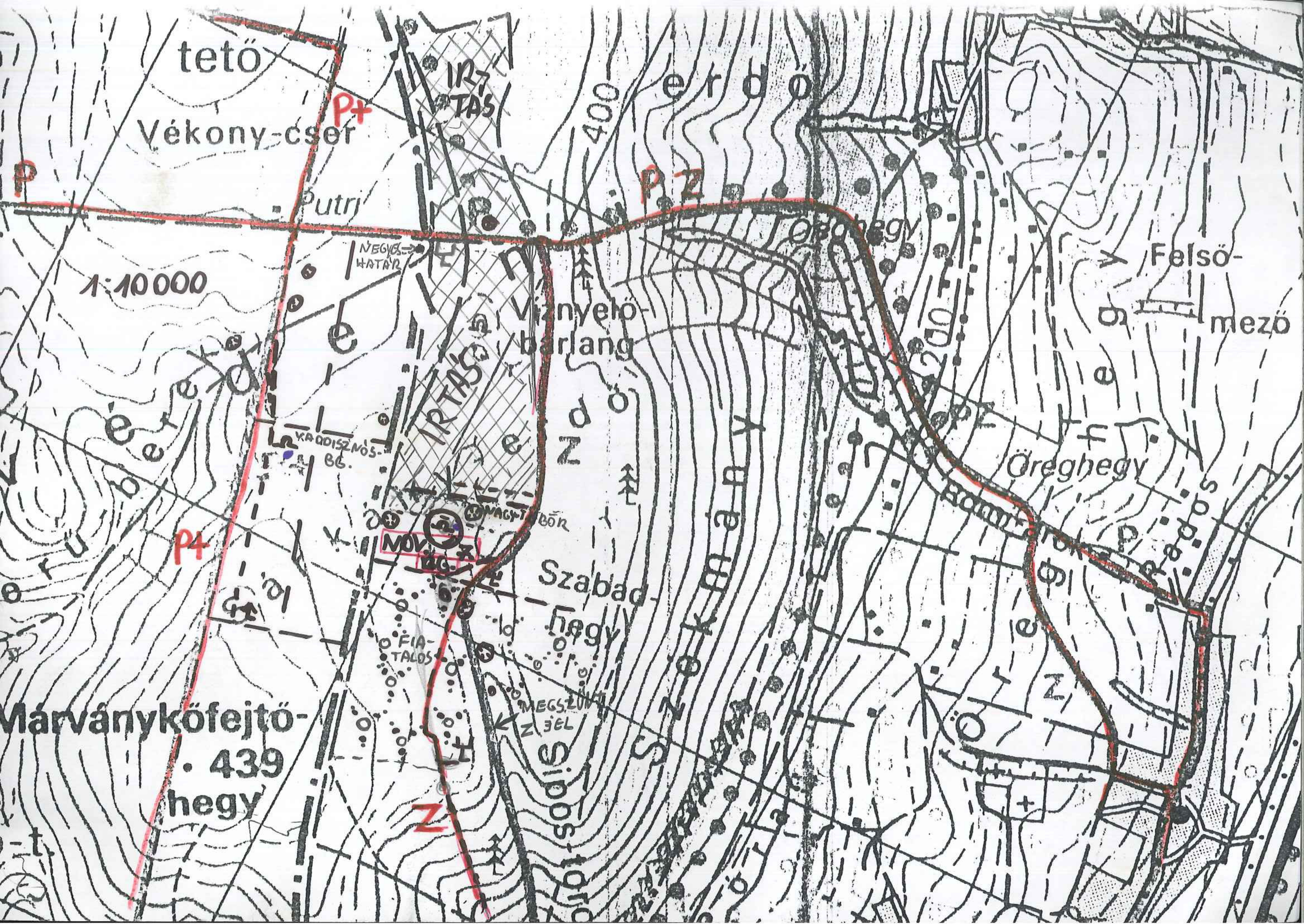
tető
Vékony-cser
P+
P
IRÁNYTÁS
400
P 2
Putri
NÉGYG. HATÁR
1:10000
Vízgyűjtő-barlang
IRÁNYTÁS
Felső-mező
Öreghegy
KADISZNÓS-BG.
MAGYTÉBŐR
MOV BG.
P4
Szabad-hegy
FIA-TALOS
MEGSZŰNT ZÉL
Márványkőfejtő-
. 439
hegy
Z

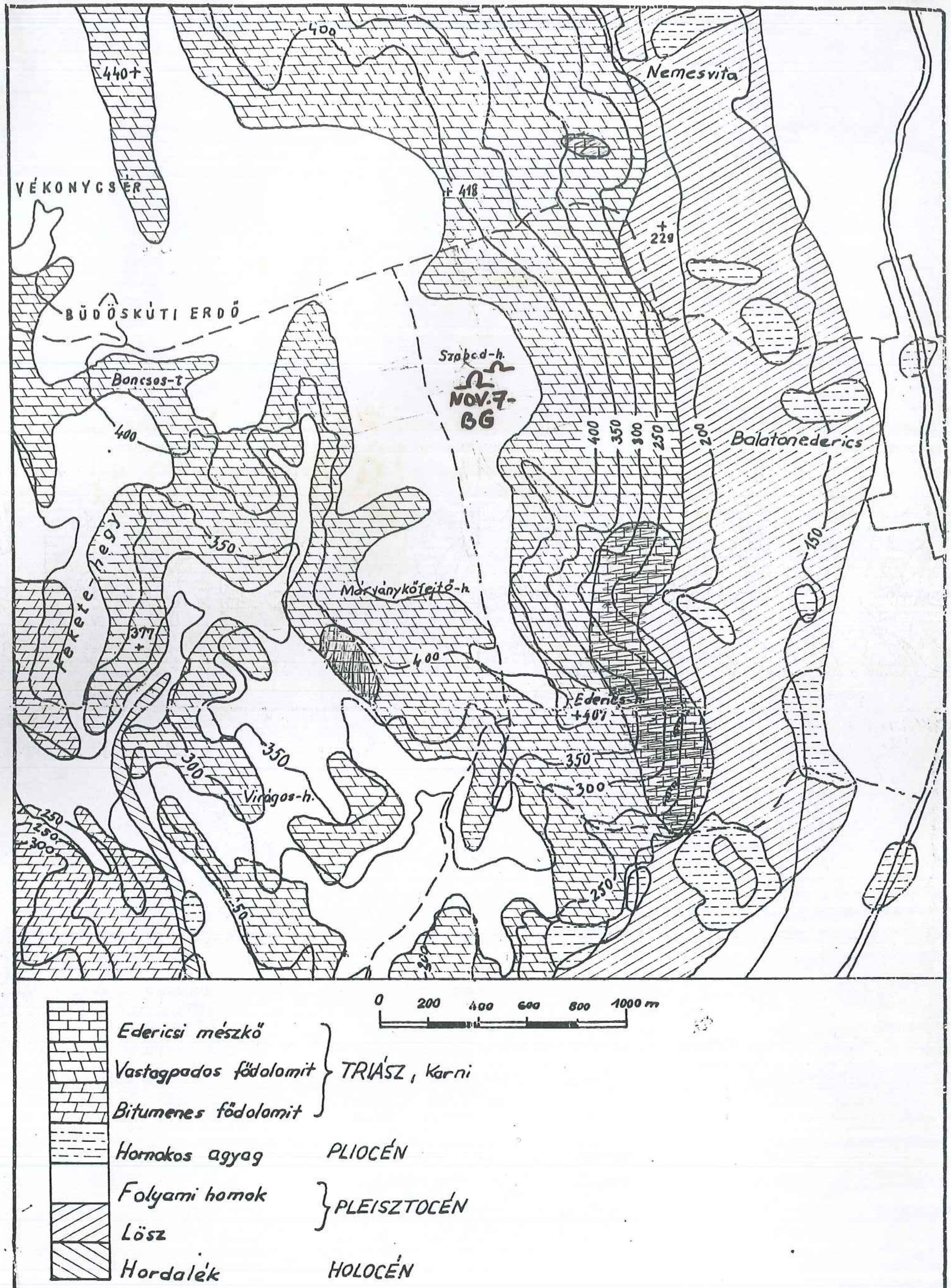

A Balatonederics-fennsík földtani térképe.

Vissza

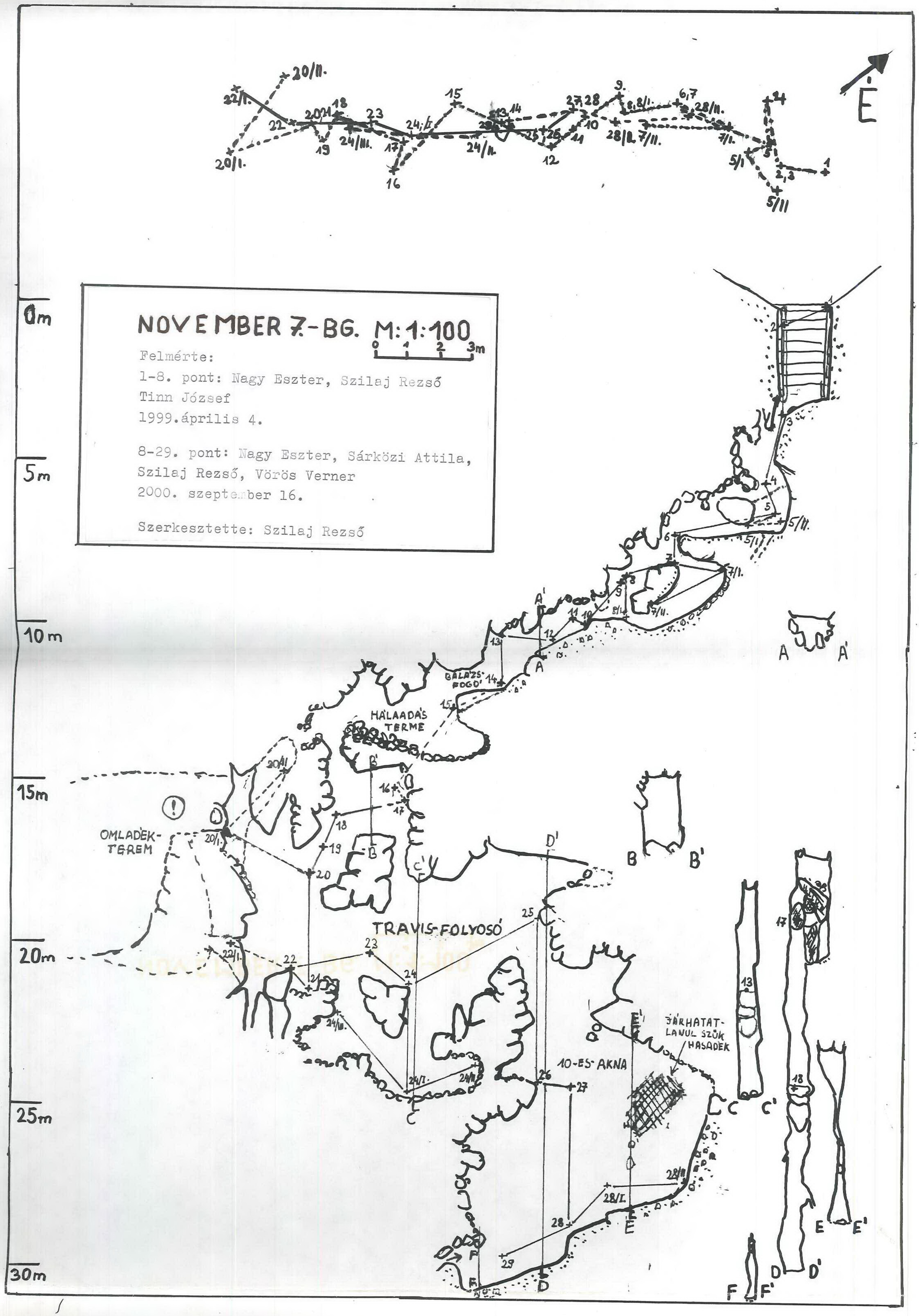
NOVEMBER 7.-BG. M:1:100
0 1 2 3m
Felmérte:
1-8. pont: Nagy Eszter, Szilaj Rezső
Tinn József
1999.április 4.
8-29. pont: Nagy Eszter, Sárközi Attila,
Szilaj Rezső, Vörös Verner
2000. szeptember 16.
Szerkesztette: Szilaj Rezső
É
0m
5m
10m
15m
20m
25m
30m
HÁLAADÁS TERME
BALÁZS-FOGÓ
OMLADÉK-TEREM
TRAVIS-FOLYOSÓ
10-ES AKNA
JÁRHATATLANUL SZŰK HASADÉK
A A'
B B'
C C'
D D'
E E'
F F'

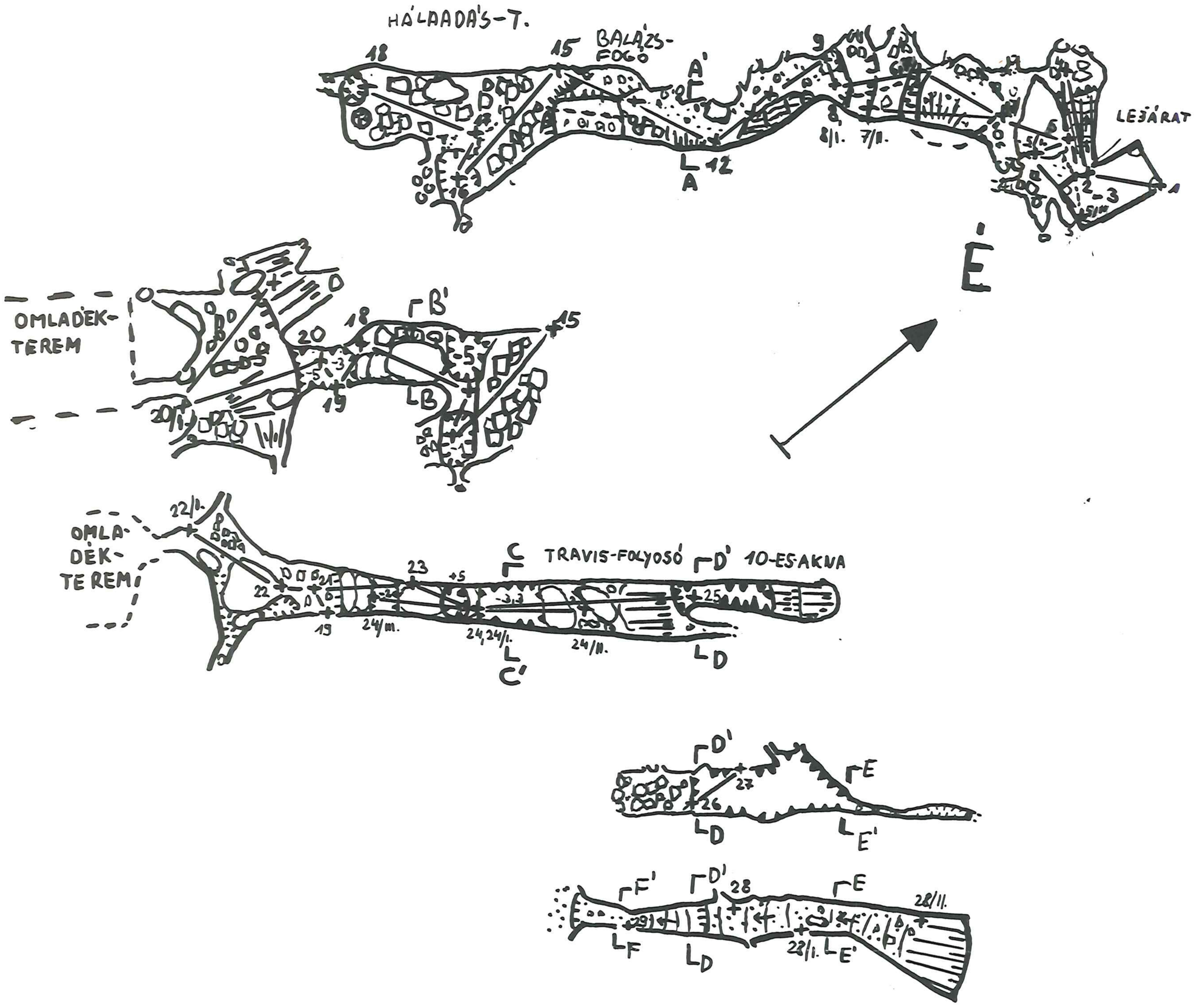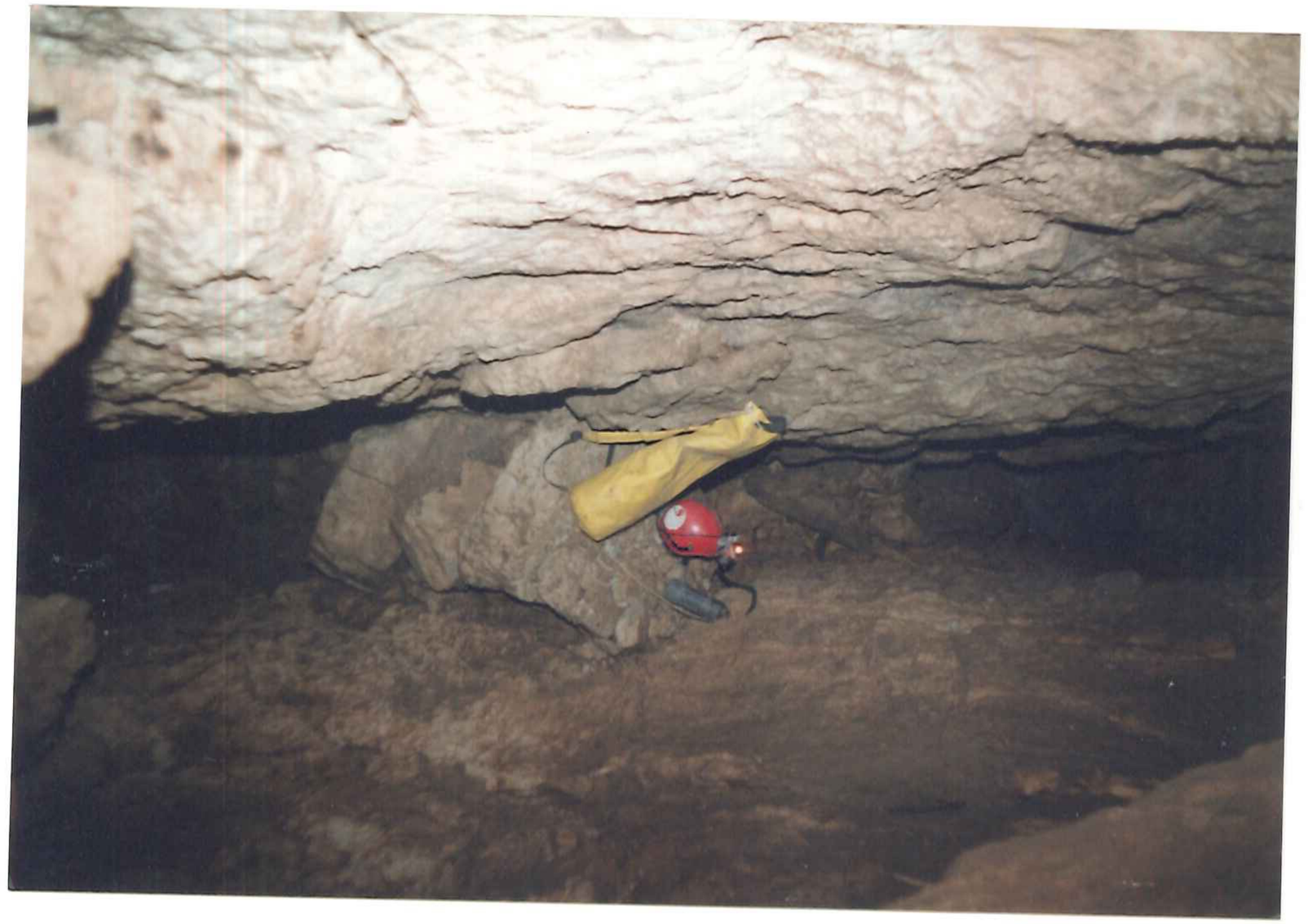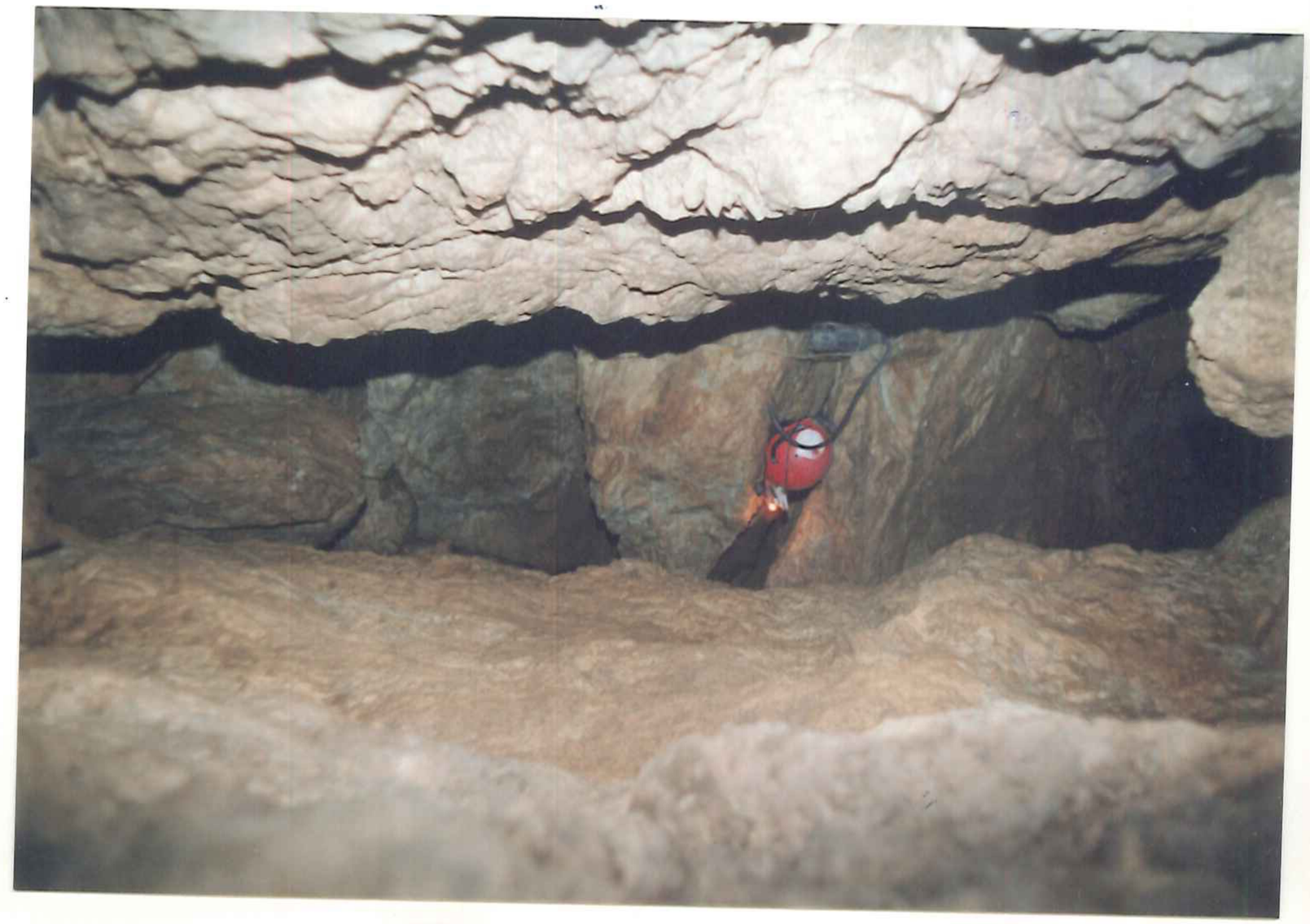
HÁLAADÁS-T.
BALÁZS-FOGO
LEJÁRAT
É
OMLADÉK-TEREM
OMLA-DÉK-TEREM
TRAVIS-FOLYOSÓ
10-ES AKNA